

Bethlen Elek könyvtára 1683-ból.

BETHLEN Elek¹ fejedelmi tanácsos és Belső-Szolnokmegye főispánja (1645—1696) erősen kifejlett történeti érzékével tűnik ki kortársai közül. Bár közéleti tevékenysége idejének nagyrésztét lekötötte, gondja volt a keresdi várkastély teljes újjáalakítására, mely jelenlegi formáját tőle nyerte; családjá, főleg atyja BETHLEN Ferenc (életét megírtam Századok, 1908. évf.) levelezését ő rendezte, mint azt az egyes okiratokra tett megjegyzései igazolják. Bátyja Farkas, a történetíró, becses történelmi műve kinyomtatására nyomdát állíttatott fel, sőt maga is megírta családjá geneológiáját, mely műve azonban nem ismeretes. Tudományszeretetét jelentékeny könyvtára is tanúsítja, melyben több magyarnyelvű munka és kézirat található, köztük számos olyan, mely Bethlen Farkasnak történeti műve megírásakor forrásul szolgált.

Az 1683-ból való könyvtárjegyzék eredetije gr. BETHLEN Gábor keresdi levéltárában található.

Anno 1683. Catalogus librorum.

1. Egy tiszta sido biblia, in folio majori.
2. Egy Opera Athanasi episcopi.
3. Sermonum decates quinque de potissimis Christianae religionis capitibus, authore Heinrico Bullingero.
4. Eusebii omnia opera.
5. Káldi György praedikáczius könyve.
6. Philosophia Aristotelis.
7. Cronologia Nicefore, secundum Graecorum rationem, temporibus expositis.
8. Fekete bársonyban egy sidó könyv, thalmut lehet.
9. Sethi Calvisii opus cronologicum.
10. Homilia Rodolphi Gualtheli.
11. Lexicon sive dictionarium Graeco-Latinum.
12. Historiae ecclesiasticae Eusebii, Socratis Theodoriti Zozomeni.
13. Cronica Carionis in folio.
14. Praeconiium evangelicum, sive dominicalia Stephani Gelei.
15. Kalauz, melyet írt Pázmány Péter.
16. Commentarius Bullingeri in evangelium Mathei.
17. Concilium Tridentinum.
18. Plinius.
19. Lectio principum in folio.
20. Biblia Hieronimi, barát írással, igen régi.
21. Platearius de simpli (igy!) medicina.
22. Pósaaházi János catechismusa, más-ként Igasság oszlopa az neve.
23. Sintagma juris imperialis ac Hungarici.
24. Nicolai Causini Retorica de eloquentia, in quarto.
25. Valentini Gentilis capitis supplicio Bernae affecti historia, authore Benedicto aricio.
26. Postilla Georgii Kolczar.
27. Vendelinus az fejedelem ónagysága által magyarra fordított könyve.

¹ A jegyzéket röviden ismertetem Erd. Múzeum. 1914. 44—45. ll.

28. Orationes, praelectiones etc. Philippi Beroaldi.
29. Sphaera civitatis, sive reipublicae secundum reges administrative ratio.
30. Irenicum Davidis Parei, de unione et sinodo Evangelicum concinnata.
31. Felserdült csecsemő, Kereszturi Pál munkája.
32. Synopsis teorica et practica, sive Historia universalis, opera Gasparis Dornavii, in quarto.
33. Csecsemő keresztény, sive catechesis Pauli Keresztúri.
34. Csepregi iskola. Balázsházi bosznai püspök munkája.
35. Szent atyák öröme. Meggyesi Pál munkája.
36. Mizád Antal keretek gondviseléséről írt könyve, melyet Ladányi János magyarul fordított.
37. Magyarország törvényfolyásiról írt könyv, in quarto, Kászoni János által.
38. Margarita facetiarum.
39. Pécsi Simon sidóból fordított könyve.
40. Matkó Sámbar ellen írt könyve, nincs bekötve, nyomtatva.
41. Bucolica Virgilii.
42. Commentarius brevis rerum Polonicarum, in quarto.
43. De invocatione Sanctorum, az mely Monoszlói Andrástól, posoni préposttól iratott.
(Egy szám kimaradt.)
45. Teatrum Historicum et poeticum ex Natali Comite.
46. Natalis Comitum mythologia, sive explicatio fabularum.
47. Thesaurus Latini sermonis.
48. Nicefori historia ecclesiastica.
49. Filippi Melanctonis opus theologicum.
50. Apotegmata ex probatis Graecae Latinaeque scriptoribus.
51. Laurentii Valle, de linguae Latinae elegantiae liber.
52. Resolutio orationum Ciceronis, auctore Melchiori Junio Vitebergiensi.
53. Encridion de praecipuis capitibus doctrinae coelestis, Latine redditum per Joannem Zangerum.
54. Scholae politicae classes duae. Primae de modis optime administrandi imperii, secundae regulae in omni imperio, principatu tam belli, quam pacis observandae.
55. Cronica a Philippo Melanctonis.
56. Dialogus Nicolai Volkmar, Latine et Germanice in usum puerorum.
57. Joannis Sturmii, de universa ratione elocutionis rhetoricae liber.
58. Auli Gellii Noctium Atticarum liber.
59. De lege naturae apodictica methodus, per Nicolaum Hemmingium.
60. Marcelli Palingenii: Zodiacus vitae, írás van ennek az végiben, egynehány zsoldár deákul.
61. Pax animae, magyarul, Pápai által, az doctor által magyarra fordított.
62. Oratio Mureti.
63. Metamorphosis Ovidii Nasonis, in octavo.
64. Postilla Nicolai Hemmingii in Dominicis.
65. Keresztúri Pál mérges tejének megorvoslása, Posenban nyomtatták.
66. Laurentii Valle, de lingua Latina.
67. Homeri Ilias.
68. Caroli Carafae episcopi commentarii.

69. Ugyan Keresztúri Pál mérges tejének megorvoslása.
70. Ismét ugyan Cronica Carionis.
71. Ciceronis de oratore dialogi.
72. Erasmi Roterodami epistolarum.
73. De miraculis occultis naturae, simul de vita cum animi et corporis incolumitate recte instituendo.
74. Quintus Curtius deákul.
75. Preces sacrae ex psalmis Davidis exemptae, per Petrum Marchi-rem.
76. Orator extemporaneus.
77. Collegium politicum.
78. Grammaticum Latinum in usum Latinum scholasticum.
79. Más egy zsidó könyv, zsoltáros könyv fog lenni.
80. De regno Daniae.
81. Az örökkévalóságról, Drexelius munkája magyarul.
82. Redivivus Cristianus, Principissae Susannae Lorántfi dicatus.
83. Ovidii opera, in decimo sexto.
84. Textoris epistolae.
85. Joannis Berclavii Argenis cum clave.
86. Ugyan más Ovidii opera, in parva forma.
87. Virgilius opussa, in exiguo volumine.
88. Teologica magistro politico christianae et subditorum, quid sit officium eorum?
89. In somnium Scipionis, Saturnaliorum liber Mererosii Ambrosii.
90. Az vasárnapokra rendeltetett epistolák. Bécsbe nyomtatva magyarul.
91. Encridion controversiarum praecipuarum nostri temporis, de religione.
92. Graecae linguae tabulae.
93. Philippi Melanctonis grammatica.
94. Epistolae Ciceronis.
95. Prima concertatio Antifotiniana, Joannis Poliandri.
96. Magyar enciclopedia.
97. Justi Lipsi epistolarum centuriae.
98. De Gyermana (igy!) pronunciatione Graecae linguae.
99. In fisicam Guillelmi Adolphi Scribonii animadversiones Timonei Brici Cantabrigiensis, medicinae doctoris.
100. Viridarium juris novum, in quo flores et axiomata utriusque juris secundum methodum in certa capita distincta sunt.
101. Terentii comoediae.
102. Justinus historicus.
103. Vicentii Castellani, de officio regis.
104. Antonii Mureti orationes.
105. Acta Romanorum pontificum, auctore Joanne Baleo.
106. Erothemata dialecticae et rhetoricae Philippi Melanctonis.
107. Dialecticae considerationis liber.
108. Defensio orthodoxae fidei contra Michaellem Servetum.
109. Janua linguae Latinae.
110. Grammatica Philippi Melanctonis.
111. Grammatica Emanuelis.
112. Philippus Melancton, in quo commendatur ministerium evangelii.
113. Epistolae Ciceronis.
114. Cato.
115. Novum testamentum Italice.
116. Compendium rhetorices, manu scriptum.
117. Dialogus az részegségről és tobzódásról. Heltai Gáspár nyomtatta, kötetlen.
118. Palatome Samosateni animi.
119. Praerationes Avenarii.
120. Responiones ad viri cujusdam septemtrionalis interrogationes, qui de salutis aeternae comparandi ratione ac de vera ecclesia cupiebat institui.

121. Epistolae obscurorum virorum.
 122. Compendium manualis (így!) controversiarum huius temporis, de fide ac religione conscriptum.
 123. *(Könyvcím hiányzik.)*
 124. Biblia secundum versionem Francisci Vatabli.
 125. De secretis, per Jacobum Beccerum.
 126. Millenarius sextus, isagoges historicae Mathei Dresseri, de rebus ecclesiasticis.
 127. Doce nos orare, quin et praedicare.
 128. Aristotelis problemata.
- A nagy fejér ládában az nyerges házban vadnak ezek az könyvek.*
1. Herbarium, sive hortus Eistetensis.
 2. Cronica mundi.
 3. Concordantia bibliorum.
 4. Bonfinius Latine.
 5. Generale decretum.
 6. Turoczi barátságával, magyar királyok effigiesekkel.
 7. Öreg Rákóczi György fejedelem Ferdinandus tertiuossal az mint megbékéltek, arról való diplomákról írt könyv.
 8. Egy orvosságos könyv, nincs elvégezve, fekete quantitásban.
 9. Magyar Bonfinius.
 10. Mátyás király cancellárja könyve, irott.
 11. Liber exequialium ceremoniarum Susannae Karolyinae principissae.
 12. Sallustius, de bello Catalaniano.
 13. Item egy volumenben Szent Job soltárok, Ecclesiasticus könyve.
 14. Biblia veres aranyas quantitásban, a szegény atyám neve rajta.
 15. Ferdinandi secundi, Romanorum imperatoris virtutes, in quarta.
 16. Giliad balsamuma, kötetlen. Kemény János fejedelem rabságában írta.
 17. Institutio principis christiani, authore Erasmi Roterodami, in quarto.
 18. Florilegium sanctorum patrum, in octavo.
 19. Renati Descartes: Principia philosophiae.
 20. Admiranda narratio incolarum Virginiae, in folio.
 21. Kerti formákról való könyv; a magyarázatja németül van.
 22. Bethlen Gábor cancelláriája könyve, írva.
 23. Mikó Ferencz írta könyv.
 24. Eszterházi Miklós öreg Rákóczi Györgynek irott levelei paríája. Kinyomtatva egy könyvben, in quarto.
 25. Az öreg gróf Rhédei Ferencz temetéséről írt könyv, in quarto.
 26. Veres Balázs decretuma.
 27. Biblia Sanct. Pagmini. (így!)
 28. Magyar Curtius.
 29. Josephus historicus de bello Judaico.
 30. Egy grammatica.
 31. Murányi Venus.
 32. Egy szakadozott mundi chronica.
 33. Egy posoni kalendarium.
 34. In quarto egybekötött könyv, az kiben régi dolgokat irattam, az az titulussa: Liber memorabilium diversorum rerum et temporum.
 35. Istváni, de rebus Hungaricis.
 36. De sacra corona regni Hungariae, authore Petro de Rewa.
 37. Egy irott könyv Szamosközi Mihályé: De rebus Sigismundi Báthori.
 38. Politica Justii Lipsii, magyarul.

Közli: LUKINICH IMRE.